

**VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS PRIE ŽEMĖS ŪKIO
MINISTERIJOS DIREKTORIAUS 2012 M. BALANDŽIO 13 D. ĮSAKIMO NR. A1-112
„DĖL SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLIŲ APROBAVIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“
PAKEITIMO**

2016 m. gegužės 30 d. Nr. A1-336
Vilnius

1. P a k e i č i u Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. balandžio 13 d. įsakymą Nr. A1-112 „Dėl Sėklinių bulvių pasėlių aprobavimo taisyklių patvirtinimo“ ir jį išdėstau nauja redakcija:

**„VALSTYBINĖS AUGALININKYSTĖS TARNYBOS
PRIE ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS
DIREKTORIUS**

**ĮSAKYMAS
DĖL SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLIŲ APROBAVIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO**

Vadovaudamasis Rinkai tiekiamų sėklinių bulvių privalomųjų reikalavimų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 215 „Dėl Rinkai tiekiamų sėklinių bulvių privalomųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“,

t v i r t i n u Sėklinių bulvių pasėlių aprobavimo taisyklės (pridedama).“

2. N u s t a t a u, kad šis įsakymas įsigalioja 2016 m. birželio 1 d.

Direktorius

Sergejus Fedotovas

PATVIRTINTA

Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. balandžio 13 d. įsakymu Nr. A1-112

(Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2016 m. gegužės 30 d. įsakymo Nr. A1-336 redakcija)

SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLIŲ APROBAVIMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Sėklinių bulvių pasėlių aprobavimo taisyklės (toliau – taisyklės) nustato sėklinių bulvių pasėlių tinkamumo tam tikros veislės tam tikros kategorijos (klasės) sėklinėms bulvėms išauginti reikalavimus ir šių reikalavimų atitikties patikrinimo tvarką.

2. Šiose taisyklėse vartojamos sąvokos:

2.1. **Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo aktas** – dokumentas, kuriame nurodoma sėklinių bulvių pasėlio būklė ir atitiktis Sėklinių bulvių pasėlių aprobavimo taisyklių reikalavimams.

2.2. **Sėklinių bulvių pasėlių kategorija** – sėklinių bulvių pasėlių kokybės grupė, nustatoma pagal būsimą derliaus sėklinių bulvių kategoriją.

2.3. **Sėklinių bulvių pasėlių kategorijos klasė** – sėklinių bulvių pasėlių kokybės grupė, nustatoma pagal būsimą derliaus sėklinių bulvių kategorijos klasę.

2.4. **Sėklinių bulvių pasėlių kategorijos reikalavimai** – visuma veislinio grynio, sveikumo ir kitų reikalavimų, pagal kuriuos nustatoma, ar sėklinių bulvių pasėlis tinka tam tikros kategorijos sėklinėms bulvėms išauginti.

3. Kitos šiose taisyklėse vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos sėklininkystės įstatyme ir Rinkai tiekiamų sėklinių bulvių privalomųjų reikalavimų apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2000 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. 215 „Dėl Rinkai tiekiamų sėklinių bulvių privalomųjų reikalavimų aprašo patvirtinimo“.

II SKYRIUS BENDRIEJI SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLIŲ APROBAVIMO REIKALAVIMAI

PIRMASIS SKIRSNIS PRAŠYMO APROBUOTI SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLĮ PATEIKIMAS

4. Dauginamosios medžiagos tiekėjas, norintis aprobuoti sėklinių bulvių pasėlį, pateikia Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Augalininkystės

tarnyba) regioniniam skyriui užpildytą Prašymo aprobuoti sėklinius pasėlius formą, patvirtintą Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2010 m. liepos 2 d. įsakymo Nr. A1-9 „Dėl sėklinių pasėlių ir sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo formų patvirtinimo“ 1.1 punktu.

5. Prašymai aprobuoti sėklinius bulvių pasėlius teikiami kasmet iki gegužės 1 d.

6. Jei veislė yra saugotina, dauginamosios medžiagos tiekėjas prieš kiekvieno auginimo sezono pradžią pateikia Augalininkystės tarnybos regioniniam skyriui užpildytą Pranešimo apie saugotiną veislę ir savitąją daržovių veislę formą, patvirtintą Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. A1-62 „Dėl saugotinos veislės ir savitosios daržovių veislės dokumentų formų patvirtinimo“.

ANTRASIS SKIRSNIS

DUOMENŲ APIE PASODINTAS SĖKLINES BULVES PATIKRINIMAS

7. Aprobavimą atlieka Augalininkystės tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtinti asmenys (toliau – aprobuotojai).

8. Aprobuotojui, prieš pradėdant aprobuoti sėklinių bulvių pasėlį, turi būti pateikta:

8.1. sėklinių bulvių įsigijimo dokumentai;

8.2. Sėklinių bulvių sertifikatas arba selekcinės sėklos atestatas ar jų kopija ar bent viena pasodintų sėklinių bulvių etiketė;

8.3. duomenys apie priešsėlius, sėjomainas;

8.4. žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaracija;

8.5. dauginimo sutartis (jei dauginamosios medžiagos tiekėjas ją yra sudaręs su augintoju);

8.6. licencinė sutartis (dėl veislių, kurioms taikoma teisinė apsauga).

9. Aprobuotojas pirmiausia patikrina:

9.1. ar dauginamosios medžiagos tiekėjas (ar augintojas) yra registruotas Lietuvos Respublikos fitosanitariniame registre;

9.2. ar yra Augalininkystės tarnybos regioninio skyriaus specialistų surašytuose tikrinimo dokumentuose įrašai, kad lauko dirvožemis, kuriame pasodintos sėklinės bulvės, ištirtas ir neužkrėstas cistas sudarančiais nematodais, kolumbiniu galiniu, klastinguoju galiniu ir bulviniu stiebiniu nematodais;

9.3. ar informacija, pateikta Sėklinių bulvių sertifikate, selekcinės sėklos atestate ir / ar sėklinių bulvių etiketėje, atitinka Prašyme aprobuoti sėklinį pasėlį pateiktą informaciją.

10. Sėklinių bulvių pasėliai aprobuojami tų veislių, kurios įrašytos į Nacionalinį augalų veislių sąrašą ir / ar į Bendrąjį žemės ūkio augalų rūšių veislių katalogą.

11. Jei veislė neįrašyta į Nacionalinį augalų veislių sąrašą, o įrašyta tik į Bendrąjį žemės ūkio augalų rūšių veislių katalogą, dauginamosios medžiagos tiekėjas aprobuotojui turi pateikti oficialų veislės aprašymą, parengtą pagal institucijos, atlikusios išskirtinumo, vienodumo, stabilumo tyrimus, duomenis.

12. Jei veislė yra genetiškai modifikuota, sėkliniai bulvių pasėliai aprobuojami vadovaujantis ne tik šiomis taisyklėmis, bet ir Genetiškai modifikuotų augalų pasėlių sambūvio su tradicinių ir ekologiškų augalų pasėliais taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 16 d. įsakymu Nr. 3D-504/D1-608 „Dėl Genetiškai modifikuotų augalų pasėlių sambūvio su tradicinių ir ekologiškų augalų pasėliais taisyklių patvirtinimo“, nuostatomis.

TREČIASIS SKIRSNIS REIKALAVIMAI SĖKLINIAMS BULVIŲ PASĖLIAMS

13. Dauginamosios medžiagos tiekėjas privalo šalia aprobuojamo sėklinių bulvių pasėlio įtvirtinti lauko žymenį, kuriame būtų nurodytas dauginamosios medžiagos tiekėjo pažymėjimo numeris, augalo rūšis, veislė, pasėlio kategorija (klasė), lauko karta ir lauko dydis. Aprobuotojas turi įsitikinti, kad lauko žymuo yra įtvirtintas prie sėklinių bulvių pasėlio.

14. Sėklinėms bulvėms auginti turi būti parinktas laukas, kuriame bulvės nebuvo augintos mažiausiai 4 metus.

15. Sėkliniams bulvių pasėliams būtini minimalūs apsauginiai atstumai. Sėklinės bulvės turi būti auginamos ne mažesniu kaip 50 m atstumu nuo maistinių bulvių ir kitų bulvinių šeimos augalų pasėlių.

16. Jei viename lauke auginama daugiau nei vienos veislės ir kategorijos (klasės) sėklinės bulvės, būtina tarp jų palikti vieną neužsodintą vagą.

17. Rekomenduojami kaimyniniai augalai: javai, grikliai, daugiametės žolės.

KETVIRTASIS SKIRSNIS SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLIŲ TIKRINIMAS

18. Aprobuojami šių kategorijų (klasių) sėklinių bulvių pasėliai:

18.1. superelitinės kategorijos:

18.1.1. Sąjungos PBTC klasės bulvių augalai, įskaitant minigumbus (šiltnamyje) (PBTC). Sąjungos PBTC gumbus leidžiama dauginti ne daugiau nei vieną kartą;

18.1.2. Sąjungos PB klasės gumbai (šiltnamyje ar lauke) (PB);

18.1.3. superelitinių sėklinių bulvių didžiausias kartų skaičius turi būti ne didesnis nei keturios;

18.2. elitinės kategorijos:

18.2.1. Sąjungos S klasės (S). Sąjungos S klasės sėklinių bulvių kartų, įskaitant superelitinę bulvių sėklą, skaičius neturi viršyti penkių;

18.2.2. Sąjungos SE klasės (SE). Sąjungos SE klasės sėklinių bulvių kartų, įskaitant superelitines sėklines bulves ir Sąjungos S klasės sėklinių bulvių kartas, skaičius neturi viršyti šešių;

18.2.3. Sąjungos E klasės (E). Sąjungos E klasės sėklinių bulvių kartų, įskaitant superelitines sėklines bulves, elitines sėklines bulves Sąjungos S ir SE klasių kartas, skaičius neturi viršyti septynių;

18.3. sertifikuotos kategorijos:

18.3.1. Sąjungos A klasės (A);

18.3.2. Sąjungos B klasės (B);

18.3.3. sertifikuotos kategorijos lauko kartų skaičius neturi viršyti dviejų kartų.

19. Sėklinių bulvių pasėlio kategorija (klasė) ir sėklinių bulvių lauko karta įvardijama pagal būsimo derliaus sėklinių bulvių kategoriją (klasę) ir sėklinių bulvių lauko kartą.

20. Superelitinių, elitinių ar sertifikuotų kategorijų (klasių) sėklinių bulvių karta nurodoma siuntos oficialioje etiketėje. Jei sėklinių bulvių karta nebuvo nurodyta oficialioje etiketėje, laikoma, kad sėklinis bulvių pasėlis atitinka žemiausią sėklinių bulvių kategorijos (klasės) lauko kartą.

21. Maksimalus lauko kartų skaičius, atsižvelgiant į sėklinių bulvių kategoriją (klasę), nurodytas 1 priede.

22. Aprobavimo laikotarpis nustatomas pagal bulvių vystymosi tarpsnius (2 priedas).

23. Augalininkystės tarnybos regioninio skyriaus specialistas / aprobuotojas patikrina sėklinių bulvių pasėlį kaip visumą ir įsitikina, ar ant bulvių augalų nėra pažeidimų, kurie būdingi plaukuotspragėms (*Epitrix* spp.) ir bulvių rudojo puvinio sukėlėjui (*Ralstonia solanacearum*). Atlikus patikrinimus dėl kenksmingųjų organizmų surašomas Patikrinimo aktas ir Vizualiojo tikrinimo išvada (Patikrinimo akto 20 priedas), kurių formos patvirtintos Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2013 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. A1-166 „Dėl dokumentų, naudojamų atliekant ūkio subjektų veiklos patikrinimus, formų patvirtinimo“. Tolesni aprobavimo proceso veiksmai atliekami tik nenustačius kenksmingųjų organizmų.

24. Aprobavimo metu tikrinama:

24.1. apsauginis atstumas;

24.2. veislinis grynys;

24.3. sveikumas.

25. Jeigu aprobuojant nustatoma, kad sėkliniai bulvių pasėliai neatitinka jiems keliamų reikalavimų, o trūkumus galima pašalinti, aprobuotojas turi teisę leisti dauginamosios medžiagos tiekėjui tai padaryti. Po to atliekamas pakartotinis aprobavimas. Tuo atveju, kai kategorijos (klasės) reikalavimus atitinka tik dalis sėklinio pasėlio, aprobuotojas turi teisę aprobuoti tik tą dalį.

26. Jeigu aprobuojamame sėkliniame bulvių pasėlyje priemaišų (netipinių veislei ir kitų veislių, pažeistų bulvių augalų su mozaikos ar lapų susisukimo viruso požymiais ar juodąja kojele pažeistų bulvių kerų) randama daugiau, nei leidžiama, pasėlis pripažįstamas tokios kategorijos (klasės), kurią atitinka pagal nustatytą priemaišų kiekį.

27. Selekcininko ar jo įgalioto atstovo raštišku prašymu aprobuojamo sėklinių bulvių pasėlio kategorija (klasė) gali būti pažeminama.

28. Sėklinių bulvių pasėlis įvertinamas pagal šių taisyklių 3 priede nurodytus reikalavimus. Atsižvelgiant į juos, pasėlis priskiriamas atitinkamai kategorijai (klasei) arba pripažįstamas netinkamu, t. y. išbrokuojamas.

29. Sėklinių bulvių pasėlis išbrokuojamas, jei:

29.1. neatitinka nustatytų reikalavimų, tam tikros veislės tam tikros kategorijos (klasės) bulvėms išauginti, kurie nurodyti šiose taisyklėse;

29.2. dėl ligų, kenkėjų ar kitų priežasčių (piktžolėtas ar išretėjęs pasėlis) nėra galimybės įvertinti pasėlio veislinio grynio.

PENKTASIS SKIRSNIS KONTROLINIŲ ATKARPŲ IŠDĖSTYMAS

30. Prieš vertindamas sėklinių bulvių pasėlį, aprobuotojas nustato pasėlio plotą, priešsėlį, lauko ribas, kontrolinių atkarpų vietas vagose, įvertina, ar apsauginis atstumas atitinka nustatytus reikalavimus.

31. Minimalus kontrolinių atkarpų skaičius ir bulvių kerų kiekis priklauso nuo aprobuojamo lauko dydžio, sėklinių bulvių kategorijos (klasės), ir parenkamas vadovaujantis 4 priede nurodytais apskaičiavimais.

32. Aprobuojant superelitinės kategorijos sėklinių bulvių pasėlį šiltnamyje, kuriame bendras augalų skaičius mažesnis nei 1000, apžiūrimi visi augalai.

33. Aprobuotojas turi teisę išdėstyti tikrinamas kontrolines atkarpas savo nuožiūra taip, kad gauti duomenys geriausiai atspindėtų viso aprobuojamo sėklinių bulvių pasėlio būklę, o esant nevienodam pasėliui – padidinti kontrolinių atkarpų skaičių.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS KONTROLINIŲ ATKARPŲ IR BULVIŲ KERŲ ĮVERTINIMAS

34. Aprobuotojas, eidamas per lauką laužtine įstrižaine, apžiūri pasirinktas kontrolines atkarpas po 50 bulvių kerų lygiagrečiai esančiose vagų pusėse. Vizualiai apžiūrint įvertinamas kiekvienas augalas, nustatoma, ar jis sveikas, ar atitinka pagrindinius veislės požymius.

35. Pagrindinės veislės bulvių kerai ir netipinių veislei bulvių kerai nustatomi iš jų žiedų spalvos, lapų formos bei spalvos, stiebų ir bendros kerų išvaizdos. Jei abejojama, iškasami ir apžiūrimi bulvių gumbai.

36. Apskaičiuojamas rastų netipinių veislei, kitų veislių ar ligų pažeistų augalų procentas, lyginant bendrą apžiūrėtų kerų skaičių su rastu netipinių veislei, kitos veislės bulvių kerų ar ligų pažeistų augalų skaičiumi, taikant formulę:

$$P = \frac{n}{N} \times 100, \text{ kai}$$

n – netipinių veislei ir kitų veislių bulvių kerų skaičius ar bulvių augalų su mozaikos ar lapų susisukimo viruso požymiais pažeistų augalų skaičius ar juodąja kojele pažeistų augalų skaičius;

N – tikrintų bulvių kerų skaičius.

Pavyzdžiui, aprobuodami sėklinių bulvių sertifikuotos Sąjungos A klasės pasėlį, kurio plotas 3,88 ha, pagal šių taisyklių 4 priedą, tikriname 8 kontrolines atkarpas, kurių vienoje atkarpoje 100 bulvių kerų (50 ir 50 lygiagrečiai esančiose vagų pusėse). Iš viso apžiūrėta 800 bulvių kerų – rasta 4 vnt. netipinių veislei augalų. Taikant šiame punkte nurodytą formulę apskaičiuojamas rastų netipinių veislei, kitų veislių augalų procentas – 0,5 proc. Pagal šių taisyklių 3 priedą sertifikuotos Sąjungos A sėklinių bulvių pasėliuose leidžiama 0,2 proc. netipinių veislei ir kitų veislių augalų. Sėklinis bulvių pasėlis išbrokuojamas, nes neatitinka nustatytų reikalavimų.

37. Nustatomas sėklinių bulvių pasėlio sveikumas – stebimi bulvių su mozaikos ar lapų susisukimo viruso požymiais ir juodąja kojele pažeisti augalai:

37.1. bulvių mozaikos viruso požymiai – ant lapų ryškus mozaikiškumas, kartais lapų kraštai banguoti, garbanoti;

37.2. lapų susisukimo viruso požymiai – ligotų augalų lapai, ypač apatiniai, trapūs, šviesūs, lapų kraštai sukasi į viršų išilgai pagrindinės gyslos. Ligoti gumbai gali išauginti siūliškus daigus;

37.3. juodąja kojele pažeisti augalai vertinami pagal bulvienojų pažeidimą – juoduoja ir pūva stiebų pagrindas, pažeistų augalų viršutiniai lapai sukasi laiveliu, geltonuoja ir palaipsniui sudžiūsta, o stiebai lengvai išsitraukia iš dirvos. Pažeidimai ant gumbų dažniausiai prasideda nuo stolono prisegimo vietos ir eina šerdies link.

SEPTINTASIS SKIRSNIS APROBAVIMO AKTAS

38. Atlikęs aprobavimą, aprobuotojas užpildo Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo akto formą, patvirtintą Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2010 m. liepos 2 d. įsakymo Nr. A1-9 „Dėl sėklinių pasėlių ir sodo augalų dauginamosios medžiagos aprobavimo formų patvirtinimo“ 1.3 punktu.

39. Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo aktui suteikiamas numeris, kurį sudaro:

39.1. auginimo vietovės (savivaldybės) kodas (dviženklis skaičius) (5 priedas);

39.2. sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo metai (dviženklis skaičius);

39.3. dauginamosios medžiagos tiekėjo pažymėjimo numeris (triženklis skaičius);

39.4. aprobuotojo numeris (dviženklis skaičius);

39.5. Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo akto registravimo numeris (triženklis skaičius).

40. Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo akto numerio užrašymo pavyzdys:
32/16/121/01/023.

41. Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo akto skiltyje „Pastabos“ nurodomas lauko kartų skaičius.

42. Tuo atveju, kai sėklinių bulvių pasėlis išbrokuojamas, Sėklinių bulvių pasėlio aprobavimo akte nurodomos pasėlio išbrokavimo priežastys.

III SKYRIUS SAUGOTINOS VEISLĖS SĖKLINIŲ BULVIŲ PASĖLIŲ TIKRINIMAS

43. Saugotinos veislės sėklinių bulvių pasėlis turi būti apsodintas sėklinėmis bulvėmis, išaugintomis pagal veislės palaikymo metodiką.

44. Aprobuotojas, nuvykęs į saugotinos veislės sėklinių bulvių pasėlio auginimo vietą, patikrina, ar dauginamosios medžiagos tiekėjas pateikė teisingą informaciją apie saugotinos bulvių veislės sėklinį pasėlį (auginimo vieta, veislė, plotas ha).

45. Aprobuotojas apžiūrėdamas įvertina saugotinos veislės sėklinių bulvių pasėlį.

46. Patikrinęs saugotinos bulvių veislės sėklinį pasėlį, aprobuotojas užpildo Saugotinos veislės ir savitosios daržovių veislės tikrinimo akto formą, patvirtintą Valstybinės augalininkystės

tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos direktoriaus 2012 m. vasario 27 d. įsakymu Nr. A1-62 „Dėl saugotinos veislės ir savitosios daržovių veislės dokumentų formų patvirtinimo“, (toliau – Saugotinos veislės ir savitosios daržovių veislės tikrinimo aktas).

47. Apie tai, ar saugotinos veislės bulvių pasėlis atitinka ar neatitinka saugotinai veislei keliamus reikalavimus, nurodoma Saugotinos veislės ir savitosios daržovių veislės tikrinimo akto išvadoje.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

48. Aprobutojas privalo pateikti teisingus duomenis apie sėklinių bulvių pasėlio būklę.

49. Asmenys, išduodantys Sėklinių bulvių aprobavimo aktus, Saugotinos veislės ir savitosios daržovių veislės tikrinimo aktus, atsako už išduotų dokumentų teisingumą teisės aktų nustatyta tvarka.
